

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เทศบาลเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ประเทศไทยได้ปรับปรุงระเบียบการบริหารประเทศ จากการบริหารราชการแผ่นดินจากยุคสมัยมาเป็นแบบ กระทรวง ทบวง กรม ในสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบการปกครองท้องถิ่นเริ่มจากการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่การแต่งตั้งจากผู้นำท้องถิ่น เริ่มครั้งแรกที่กรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ.2440 เรียกว่าสุขาภิบาลกรุงเทพ และต่อมาในปี พ.ศ.2466 จึงตราพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้น (สนธิท เหลืองภิรมย์ และคณะ, 2537 หน้า 7)

เทศบาลเมืองเชียงราย ตั้งอยู่ ณ ถนนอุตรกิจ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองเชียงรายตามพระราชกฤษฎีกา ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 2 หน้า 2029 ลงวันที่ 25 มีนาคม 2478 มีพื้นที่ 1.2 ตารางกิโลเมตร และเทศบาลได้ดำเนินการขยายเขตเทศบาลครั้งที่ 2 ตามพระราชกฤษฎีกา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 72 ตอนที่ 63 ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2498 รวมมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 2.6245 ตารางกิโลเมตร ต่อมาได้ดำเนินการขยายเขตครั้งที่ 3 ตามพระราชกฤษฎีกา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 115 ลงวันที่ 28 กันยายน 2519 รวมมีพื้นที่ 10.65 ตารางกิโลเมตร และเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2538 ได้รับการขยายเขตอีกครั้งตามพระราชกฤษฎีกา ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2538 ทำให้เขตเทศบาลขยายเพิ่มขึ้นจากเดิมอีก 6 เท่า เป็นพื้นที่ทั้งสิ้น 60.85 ตารางกิโลเมตร

เทศบาลเมืองเชียงราย มีสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 18 คน ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและควบคุมฝ่ายบริหาร อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และมีคณะเทศมนตรี จำนวน 3 คน เข้ารับตำแหน่งจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี เทศมนตรีฝ่ายการศึกษา เทศมนตรีฝ่ายการโยธา และเทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีพนักงานเทศบาลสามัญและวิสามัญ จำนวน 211 คน และแบ่งส่วนการบริหารงานของเทศบาลเมืองเชียงรายแบ่งออกเป็นทั้งสิ้น 2 สำนัก 5 กอง 1 สถานขนานูปาล และโรงเรียนเทศบาลจำนวน 6 โรงเรียน โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วย สำนักปลัดเทศบาล กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองช่าง กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม สำนักการศึกษา และกองสวัสดิการและสังคม (กองวิชาการและแผนงาน, 2542, หน้า 1)

จะเห็นได้ว่า ในการบริหารงานเทศบาลนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารกิจการก็คือข้าราชการ ซึ่งข้าราชการนี้เราสามารถแบ่งออกได้เป็นสองฝ่าย คือข้าราชการการเมืองและ

ข้าราชการประจำ และโดยหลักการแล้ว ข้าราชการทั้งสองประเภทนี้ต้องรับผิดชอบในการบริหารกิจการแตกต่างกันไป คือ ฝ่ายการเมืองหรือข้าราชการการเมือง (Political Officers) เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย (Policy Determination) โดยมุ่งเน้นถึงสวัสดิภาพของประชาชนและความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางฝ่ายการเมือง หรือข้าราชการทางการเมือง ได้แก่ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาตามวิถีทางในทางการเมืองเท่านั้น เช่น นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี เป็นต้น ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูง และจะต้องเป็นผู้นำทางการเมืองและการบริหารราชการ มีอำนาจสั่งการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและอยู่ในระดับสูง เช่น กำหนดนโยบายพิจารณา วินิจฉัยสั่งการในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับนโยบาย นอกจากนี้ข้าราชการการเมืองยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ด้วย ดังนั้นถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย ฝ่ายการเมืองจะต้องเป็นผู้ติดตาม พิจารณาตัดสินใจว่าจะให้ทำเรื่องใดหรือไม่อย่างไร เมื่อใด และจะต้องปกป้องคุ้มครองข้าราชการประจำที่ปฏิบัติตามนโยบายด้วย

ส่วนฝ่ายบริหารราชการประจำหรือข้าราชการประจำ (Administrative Officers) ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารหรือเป็นผู้นำเอานโยบายที่ฝ่ายการเมืองกำหนดไว้ออกไปปฏิบัติจัดทำ หรือพูดอีกนัยหนึ่งเป็นผู้ทำงานประจำประเภท Routine Work ซึ่งเป็นการทำงานตามแผนงานตามระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับของทางราชการ นอกจากนี้ฝ่ายบริหารราชการประจำยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ฝ่ายการเมืองในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ด้วย ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำนี้ จึงต้องผ่านการคัดเลือกตามระบบคุณธรรม (Merit System) คือ ผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถ โดยการสอบหรือการคัดเลือกอย่างมีหลักเกณฑ์ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบคือ ให้คำแนะนำเสนอความคิดเห็น ความคิดริเริ่มหรือให้ข้อมูลต่างๆ แก่ฝ่ายการเมือง นอกจากนี้ยังต้องรับผิดชอบต่อผลงานในตำแหน่งหน้าที่ของตน ต้องรู้จักใช้คน เงิน วัสดุ และเทคนิคการบริหารอย่างถูกต้อง นั่นคือจะต้องรับผิดชอบในการวางแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ควบคุม ติดตาม และประเมินผลงานด้วย

จะเห็นได้ว่าตามสภาพแห่งความเป็นจริงแล้วการเมืองและการบริหารนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด แต่ทั้งสองฝ่ายต้องรู้จักและยอมรับถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของกันและกัน ต้องทำงานร่วมกันเหมือนลูกโซ่ วิธีที่จะช่วยให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จนั้นต้องสร้างความสัมพันธ์ภาพของราชการประจำและข้าราชการการเมืองให้มั่นคง โอกาสที่สำคัญในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะประกอบด้วย เพียงข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำที่เป็นระดับผู้บริหารนั้นไม่ได้

จะต้องมีผู้ปฏิบัติงานระดับล่างลงมา คือพนักงานหรือคนทำงาน ซึ่งพนักงานเทศบาล ได้แก่พนักงานเทศบาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาล โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงิน

เดือนที่ตั้งทางเทศบาล (กรมการปกครอง, 2540, หน้า 51) ดังนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ของทั้งสามฝ่ายและจะต้องสามัคคีกัน ให้ความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกันโดยมุ่งถึงประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ฝ่ายการเมืองควรถูกกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ไว้ให้แน่นอน และข้าราชการประจำทุกระดับควรมีโอกาสได้ใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการประจำบ้างบางโอกาส (ศิริพงษ์ ฤดาวัลย์ ณ อยุธา, 2542, หน้า 11) อย่างไรก็ตามเนื่องจากเทศบาลเมืองเชียงรายประกอบด้วยกองต่างๆ มากมาย ตลอดจนพนักงานที่หลากหลาย จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานขึ้น อาทิเช่น ปัญหาการประสานงาน และปัญหาความล่าช้าของงาน และความคาดหวังของพนักงานเทศบาลที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำสูงซึ่งแต่ละคนมีความคาดหวัง แตกต่างกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความคาดหวังของพนักงานเทศบาลต่อการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงรายเพื่อจะได้ทราบปัญหาและความต้องการของพนักงานเทศบาลเมืองเชียงราย

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของพนักงานเทศบาลต่อการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงราย ว่ามีความคาดหวังอย่างไร

1.2.2 เพื่อทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะอันเกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงรายของพนักงานเทศบาลซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตประชากร

ทำการศึกษาคความคาดหวังการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลบาลเฉพาะพนักงานเทศบาลเมืองเชียงราย

1.3.2 ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษาครอบคลุมเฉพาะประเด็นความคาดหวังของพนักงานเทศบาลต่อการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงราย จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านระเบียบข้อบังคับ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่และประชาชน

2.3 ด้านการบริหารงาน

2.4 ด้านการเงินและการคลัง

2.5 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก

2.6 ด้านการประชาสัมพันธ์

2.7 ด้านการแก้ไขปัญหาเทศบาล

1.4 สมมติฐาน

พนักงานเทศบาลเมืองเชียงรายมีความคาดหวังสูง ต่อการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงราย

1.5 นิยามศัพท์

พนักงาน หมายถึง พนักงานเทศบาลเมืองเชียงราย

ความคาดหวัง หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวผู้บริหารด้านการบริหารงาน ให้บริหารงานของเทศบาลเป็นไปตามที่ต้องการ ภายใต้กรอบระเบียบ และกฎหมาย

การบริหารงาน หมายถึง การบริหารงานของเทศบาล 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่และประชาชน ด้านการบริหารงาน ด้านการเงินและการคลัง ด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการแก้ไขปัญหาเทศบาล

เทศบาล หมายถึง เทศบาลเมืองเชียงราย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารฝ่ายการเมือง คือ เทศมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเทศบาล และผู้บริหารฝ่ายราชการ ตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการกองเป็นต้นไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงความคาดหวังของพนักงานเทศบาลเมืองเชียงรายที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงราย

1.6.2 สามารถนำผลการวิจัยที่ได้เสนอผู้เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหารเทศบาลเมืองเชียงราย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานต่อไป

1.6.3 สามารถใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยสำหรับผู้สนใจ